

CBV

LEIDEN ONTZET, HOLLAND GERED! DE GEUZEPENNING

HISTORISCHE KANTTEKENINGEN BIJ HET HERKENNINGSTEKEN
DER GEUZEN

Brussel, 5 april 1566

Vierhonderd edelen, in rijen van vijf trekken naar het hof van Margaretha van Parma, waar de landvoogden der gewesten en de leden van de Raad van State alsmede de ridders van de Vliesorde bijeen zijn.

Zij verzoeken om verzachting van de plakaten tegen de ketterij, zodat de geloofsvervolgung ophoudt. Hun woordvoerder, Heer van Brederode, biedt de verbaasde landvoogdes een Smeekschrift aan. Haar hoveling, graaf van Barlaymont, fluistert haar toe dat zij hen niet hoeft te vrezen, aangezien het maar bedelaars zijn. „Ce ne sont que des gueux!” Barlaymont zal zich geërgerd hebben dat zoveel aanzienlijke mannen, die niet gewoon waren te verzoeken maar te bevelen, in zeer onderdanige houding een smeekschrift aanboden.

Anderen vertolken de ironische woorden van Barlaymont als een toespeling op de slechte financiële toestand van vele edelen, veroorzaakt door hun weelderige wijze van leven.

Brussel, 6 april 1566

Ten huize van een bondgenoot beraadslagen de edelen „onder d' ongebondenheid en brasserie van een gastmaal” over een naam die zij aan hun Verbond zullen geven. Men herinnert zich de versmading van Barlaymont en roepen in

koor: „Leve de geuzen”, „vivent les gueux”. Brederode hangt een bedelzak om zijn hals, neemt een nap met wijn en zegt dat hij gereed staat om goed en bloed bij de verdediging van de vrijheid van het land in te zetten. Zo wordt „geus” de geduchte naam van alle bestrijders der inquisitie. (De edelen liepen de volgende dagen in Brussel gekleed in grof monniks-grauw laken, met houten nappen aan de gordel.)

Na enige tijd dragen de leden van het verbond als herkenningsteken een gouden, zilveren of vergulde penning meestal aan een rood lint om de hals. Men noemde deze medailles: „geuskens”. Anderen droegen een houten napje of kalebasje op de borst, aan de hoed of riem, als bekend teken der bedelaars in Brabant.

24 augustus 1566

Voor het eerst wordt er in de geschiedschrijving melding gemaakt van het dragen van een „geusken”. De ontwerper van de geuzepening is onbekend gebleven.

Doordat het vervaardigen van het draagteken niet aan één graveur werd opgedragen ontstond er in de Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden een grote verscheidenheid aan penningen, niettegenstaande men zich zoveel mogelijk aan het ontwerp trachtte te houden.

De geuzepening toont aan de ene kant de beeldenaar van koning Philips II en aan de andere zijde twee in elkaar grijpende handen als teken van verbondstrouw en een dubbele bedelaarstas, bedelzak. Rondom het hoofd staat geschreven: „in alles trouw aan de koning” „en tout fidelles au roy” en op de andere zijde: „tot aan het dragen van de bedelnap”, „jusques à porter la besace”.

Ze blijven Philips II dus trouw, al wordt hun geduld op de proef gesteld en al maakt Barlaymont hen voor „geuzen” uit. Zij verheffen zich echter boven die spot en maken er een ere-naam van.

Reeds een dag na de audiëntie beschouwen, noemen en kleden ze zich als bedelaars, geuzen en dragen ze de nap en bedelzak!

met medewerking van:
T. H. Delleman
Haarlem.

De eerste geuzepening werd geslagen in een tijd die bepalend was voor het verloop van onze vaderlandse geschiedenis. Immers Holland werd vrij en kreeg haar zelfstandigheid die zij heeft behouden tot heden toe.

De penning is een kopie van een originele geuzepening en vervaardigd door **Paul Geuzebroek**, eigenaar van: Oud-Hollandse Tingieterij „De Cannegieter”, Riviervismarkt 5, Haarlem, Holland.

De Geuzepennings zijn verkrijgbaar in de Leidato-stand compleet met beschrijving. Prijs f 12,50. Eveneens bij de stand van de tinnegieter Paul Geuzebroek.